

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8317,Wystawa-Zbrodnie-niemieckie-na-ziemi-lodzkiej-w-czasie-II-wojny-swiatowej-i-konf.html>
04.03.2026, 22:50

Wystawa „Zbrodnie niemieckie na ziemi łódzkiej w czasie II wojny światowej” i konferencja na temat zbrodni zgierskiej – Zgierz, 19–20 marca 2012

19.03.2012

Siedemdziesiąt lat temu, 20 marca 1942 r. niemieckie władze okupacyjne rozstrzelały stu Polaków w centrum Zgierza, w miejscu zwanym wówczas Placem Stodół (obecnie Plac Stu Straconych). Do egzekucji doszło w odwecie za zabicie przez żołnierza podziemia – Józefa Mierzyńskiego – dwóch gestapowców. Niemcy zmusili okoliczną ludność do oglądania przebiegu masowej egzekucji. Rozstrzelanych pochowano w Lesie Lućmierskim.

Dla upamiętnienia tych wydarzeń Urząd Miasta Zgierza, Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi oraz Muzeum Miasta Zgierza zorganizowały w Zgierzu okolicznościowe uroczystości. Rozpoczęło je w dniu 19 marca 2012 r. otwarcie wystawy, przygotowanej przez pracowników Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Łodzi, pt. „Zbrodnie niemieckie na ziemi łódzkiej w czasie II wojny światowej”. Prezentacja rozpoczęła się o godz. 17.00 w Muzeum Miasta Zgierza (ul. gen. J. H. Dąbrowskiego 21). Wystawa będzie udostępniona w tym miejscu do 13 maja 2012 r.

Następnego dnia, tj. 20 marca 2012 r. odbyła się oficjalna część uroczystości oraz konferencja popularnonaukowa „»Bestialstwo, jakiego nie znała historia...« W 70. rocznicę zbrodni zgierskiej”.

PROGRAM

9.00 Msza św. w kościele pw. Chrystusa Króla w Zgierzu, przy ul. Słowackiego 10
10.15 Uroczystości na Placu Stu Straconych w Zgierzu przy udziale Kompanii Honorowej 25. Brygady Kawalerii Powietrznej w Tomaszowie Mazowieckim
11.15 Uroczystości przy mogile Stu Straconych i Pomniku Ofiar w Lesie Lućmierskim

14.00 Otwarcie konferencji – Urząd Miasta Zgierza, Plac Jana Pawła II 16

- 14.15 prof. dr hab. Maria Rutowska (Instytut Zachodni),
Nazistowski terror w Kraju Warty
- 14.35 prof. dr hab. Witold Kulesza (Uniwersytet Łódzki),
Sprawa Józefa Mierzyńskiego w świetle akt Sondergerichtu w Łodzi
- 15.00 Artur Ossowski (Instytut Pamięci Narodowej),
Niemieckie akcje odwetowe po ucieczce sierż. Józefa Mierzyńskiego

15.20–15.40 przerwa

- 15.40 Adam Zamojski (Urząd Miasta Zgierza),
Wybrane sylwetki ofiar zbrodni zgierskiej
- 15.55 dr hab. Janusz Wróbel (Instytut Pamięci Narodowej),
Polskie i międzynarodowe echa zbrodni zgierskiej
- 16.15 dr Olgierd Ławrynowicz (Uniwersytet Łódzki),

Czas po egzekucji - z badań nad lokalizacją pochówków ofiar zbrodni zgierskiej w Lesie Lućmierskim

- 16.35 prok. Beata Ambrożek-Wicińska, Sławomir Abramowicz (Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN w Łodzi),
Śledztwo w sprawie zbrodni zgierskiej

16.50 dyskusja

Patronat nad obchodami sprawują dr Iwona Małgorzata Wieczorek - Prezydent Miasta Zgierza, Marek Družka - dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi oraz Robert Starzyński - dyrektor Muzeum Miasta Zgierza.

Wystawa „Zbrodnie niemieckie na ziemi łódzkiej w czasie drugiej wojny światowej”

Autorzy: Adam Sitarek (komisarz wystawy), Michał Trębacz - pracownicy Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Łodzi

Polska została dotknięta tragedią drugiej wojny światowej w szczególny sposób. W jej trakcie z rąk Niemców zginęło ok. 5,4-5,6 mln obywateli polskich, z tego ok. 644 tys. w skutek bezpośrednich działań wojennych. Pozostałe ofiary były rezultatem zbrodniczej polityki okupanta.

Prezentowana wystawa ukazuje zbrodniczą politykę okupanta niemieckiego realizowaną w trakcie wojny na obszarze województwa łódzkiego w granicach z sierpnia 1939 r. Twórcy wystawy przyjęli na jej potrzeby szeroką definicję pojęcia „zbrodnie niemieckie” rozumiejąc pod nim całość działalności okupanta niemieckiego zmierzającej do pośredniej i bezpośredniej eksterminacji mieszkańców zajętych ziem.

Na omawianym na wystawie obszarze można odnaleźć wiele przykładów zbrodniczej aktywności okupanta niemieckiego. We wrześniu 1939 r. przez ziemię łódzką przetoczył się front pociągający za sobą ofiary wśród żołnierzy oraz ludności cywilnej, mordowanej przez oddziały Wehrmachtu. Wiele miast regionu padło ofiarą terrorystycznych nalotów bombowych. Szczególnie tragicznie doświadczony został Wieluń, gdzie zginęło prawdopodobnie 1200 osób, a zabudowę zniszczono niemal w 75%. Elita intelektualna regionu padła ofiarą tzw. Intelligenz Aktion. Do dnia dzisiejszego w wielu miejscach, m.in. podłódzkim Brusie, odnajdywane są masowe mogiły wymordowanych jesienią i zimą 1939 r. najwybitniejszych przedstawicieli społeczeństwa II Rzeczypospolitej. Niemieckie więzienia zapęłniły się osobami skazanymi za nieprzestrzeganie surowych rozporządzeń okupanta. Część z nich została „w majestacie prawa” wymordowana, pozostali wysyłani byli do obozów pracy i obozów koncentracyjnych.

Druga wojna światowa oznaczała także kres wielowiekowej obecności społeczności żydowskiej zamieszkującej region łódzki. Żydzi poddani zostali brutalnym poniżającym szykanom, stłoczeni w gettach, a następnie w ogromnej większości wymordowani w komorach gazowych Chełmna nad Nerem, Auschwitz-Birkenau i Treblinki.

Część sprawców zbrodni została ukarana po zakończeniu drugiej wojny światowej. Najwyżsi rangą - namiestnik Kraju Warty Arthur Greiser i szef Generalnego Gubernatorstwa Hans Frank zostali skazani na karę śmierci. Ogromna większość zbrodniarzy, zwłaszcza niższego szczebla, nie

została ukarana i uniknęła kary.

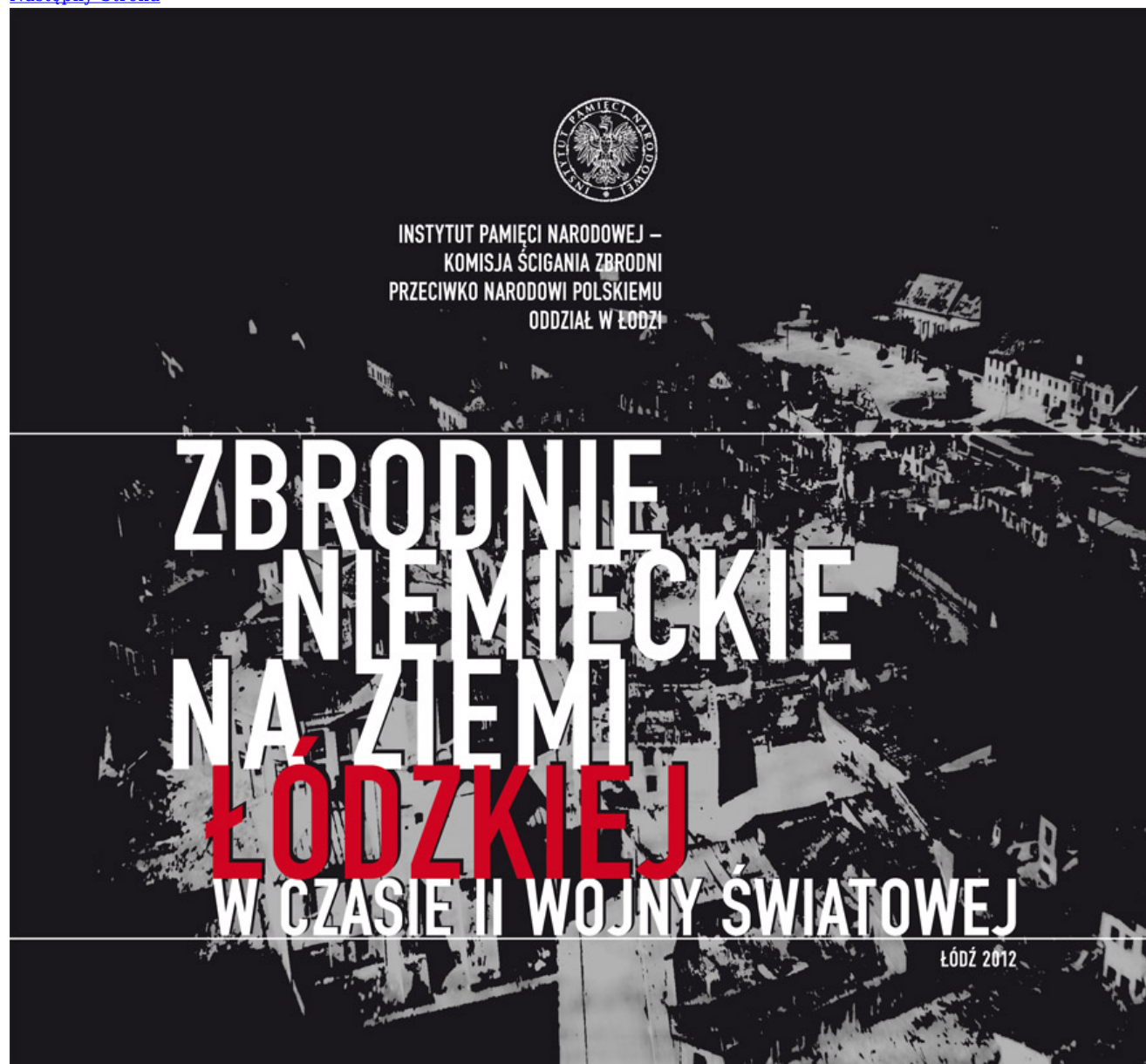
Władze państwowe oraz społeczeństwo podjęły się po wojnie wysiłku na rzecz upamiętnienia ofiar zbrodni. Na miejscach kaźni pojawiły się pomniki, powołano specjalne instytucje, które z jednej strony zajmowały się miejscami pamięci, z drugiej zaś popularyzowały wiedzę na temat zbrodni niemieckich.

Fot. Marzena Kumosińska (otwarcie wystawy 19.03.2012)

Fot. Justyna Czerwińska, Bogusław Kustosik i Robert Starzyński (uroczystości 20.03.2012)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

„TYSIĄC LAT PRZEMINIE...”

Drugi dzień procesu Greisera

„My teraz patrzamy na niego z dołu”

Fotograf i jeden z przywódców

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Wielki Sąd

Polskiego

lat 31

Złotna, gm. Brus, pow. łódzki

Wielki Sąd

Proces Namiestnika Kraju Władysława Greisera był szeroko komentowany w prasie. Przykłady informacji umieszczonych na łamach poznańskiego dziennika „Głos Wielkopolski”. (Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi)

